

ולא תונו איש את עמיתו. פ"א בא הה"ק הר"ר בונם זצללה"ה בפרשיסחא זי"ע לביהמ"ד ושאל להחסידים שיאמרו לו מהו א חסיד, וענה אחד מהחסידים, חסיד הוא לפנים משורת הדין, ואמר, על זה כוונתי, כתוב בתורה לא תונו איש את עמיתו זהו הדין. ולפנים משורת הדין הוא שלא יאנה את עצמו, והבן: ספר שיח שרפי קודש

וראוי להזהר שאפילו ברמז דבריו לא יהי נשמע חירוף לבני אדם, כי התורה הקפידה הרבה באונאת הדברים, לפי שהוא דבר קשה מאד ללב הבריות. והרבה מבני אדם יקפידו עליהן יותר מן הממון, וכמו שאמרו זכרונם לברכה [שם] גדולה אונאת דברים מאונאת ממון, שבאונאת דברים הוא אומר [שם, שם] ויראת מאלקיך וגו'. ולא יהיה באפשר לכתוב פרט כל הדברים שיש בהן צער לבריות, אבל כל אחד צריך להזהר כפי מה שיראה, כי השם ברוך הוא הוא יודע כל פסיעותיו וכל רמיזותיו, כי האדם יראה לעינים והוא יראה ללבב. וכמה מעשים כתבו לנו זכרונם לברכה במדרשים ללמד על זה מוסר, ועיקר הענין בפרק רביעי ממציעא. **ונוהגת** מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות, ואפילו בקטנים ראוי להזהר שלא להכאיבן בדברים יותר מדי. זולתי במה שצריכין הרבה כדי שיקחו מוסר, ואפילו בבניו ובנותיו ובני ביתו של אדם, והמקל בהם שלא לצערן בענינים אלה, ימצא חיים ברכה וכבוד. ועובר על זה והכאיב את חבירו בדברים, באותן שפירשו חכמים זכרונם לברכה בבעל תשובה ובחולה ובכיוצא בהן. עבר על לאו זה, אבל אין לוקין עליו לפי שאין בו מעשה. וכמה מלקיות מבלי רצועה של עגל ביד האדון המצוה על זה, יתברך ויתעלה: ספר החינוך - של"ח

ספירת העומר

נראה לבאר מפני מה על כל המצות מתרי"ג מצות מברכין שהחיינו ועל מצות ספירת העומר אין מברכין שהחיינו (עי' בעל המאור ור"ן שלהי פסחים). דהנה איתא בכתבי האריז"ל על פסוק (שמות ג', י"ב) 'תעבדון את האלקים על ההר הזה', דהנה ידוע שכשהיו ישראל במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה (זו"ח ריש יתרו; סידור האר"י הגדה של פסח פיסקת 'מצה זו'), והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו גאלם ממצרים כדי לקרבם תחת כנפי השכינה, ועל זה הוצרך להם לספור ז' נקיים, ובלא ספירת הז' נקיים לא היה באפשר לקרבם תחת כנפי השכינה כידוע (עי' זוה"ק ח"ג צ"ז, ב'). וזהו פירוש הפסוק 'תעבדון' את האלקים, פירוש תעבדו נו"ן. עד כאן לשונו. ונמצא שהיו מצפים תמיד מתי תעבור המספר ושיגיע הקירוב, ותמיד היה רצונם לכלות ימי הספירה, ואם היה באפשר לכלות ימי הספירה ברגע אחד ותיכף ומיד יתחיל הקירוב, אזי מה טוב ומה נעים היה להם בזה. ונמצא לפי זה אין שייך ברכת שהחיינו על זה: ספר קדושת לוי - לספירת העומר

יאר פניו אתנו סלה (תהלים ס"ז, ב'). ולכאורה תיבת 'אתנו' מיותר, והוי ליה למימר יאר פניו 'לנו' סלה. ונראה, דאיתא בפסוק (דברים ל"ג, כ"ט) 'אשריך ישראל מי כמוך', ופירש רש"י ז"ל: אשריך שלך מי כמוך שלך כו'. דאיתא במדרש (ויק"ר ל"ו, ד'; רש"י ריש בראשית) 'בראשית' בשביל ישראל שנקראו ראשית, היינו שכל העולמות הם בשביל ישראל, פירוש מתנהגים על ידי ישראל, על דרך מי מושל בי צדיק (מו"ק ט"ז, ב'), וכפי רצון ישראל כן נעשה בעולם. וזהו וספרתם 'לכם' (ויקרא כ"ג, ט"ו), 'לכם' דייקא, שכולם תולים בכם. וזהו יאר פניו 'אתנו': ספר קדושת לוי - לספירת העומר

משרשי המצוה, כדי שיתן האדם אל לבו כי האומה שלנו היא הנכבדת מכולן, ומתוך כך יאהב אומתו ותורתו. ויתן אל לבו גם כן כי כמו שזה העבד העברי נמכר לו מפני דוחקו, כך אפשר שיקרה גם לקונה אותו או לאחד מבניו אם אולי יגרום להם החטא, ובכבדו עבדו יחשוב מחשבה זו בלי ספק, ומתוך מחשבתו זאת יזהר מחטוא לה'. ועוד תועלת אחר בדבר. שילמד האדם נפשו במדת החסד והרחמים ויתרחק ממדת האכזריות הרעה, ובהכין נפשו אל הטובה תקבל טוב. והשם חפץ להעניק מברכותיו אל בריותיו, כמו שכתבתי פעמים הרבה במצוות הקודמות. דיני המצוה, כגון מה שדקדקו זכרונם לברכה פרק קמא דקידושין [כ"ב ע"א] ממה שאמר הכתוב [דברים ט"ו, ט"ז] כי טוב לו עמך, עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי התבן. וכן אמרו זכרונם לברכה שלא ידור האדון בכרך והעבד בכפר, שנאמר [ויקרא כ"ה, מ"א] ויצא מעמך. ויתר פרטיה, בספרא ובקידושין. ספר החינוך פרשת בהר מצוה שד"מ

שלא נמכור עבד עברי כדרך שמוכרין העבדים כנעניים בהכרזה על אבן המקח, אלא בהצנע ודרך כבוד. וכן אמרו בספרא [ויקרא כ"ה, מ"ב] לא ימכרו ממכרת עבד, שלא ימכרם בסמטא ויעמידם על אבן המקח. שורש מצוה זו ידוע, שאין ראוי לו לאדם להקל בכבוד חבירו אף על פי שהביאוהו עוונותיו לימכר, כי לא ידע אם אולי למחר יבוא גם הוא לכך. ביאור מצוה זו בקידושין, ודיניה כלולים בעיקרה. אין להאריך בהם. ספר החינוך פרשת בהר מצוה שמ"ה

על התורה ועל העבודה

אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם. הקדים את הפסוק טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי. כי מתחילה צריך האדם לעבוד את השי"ת במעשה אף שאינו מרגיש שום טעם רק באמונה. וזהו בקשת דהמע"ה. עתה טוב טעם ודעת למדני. כי עד עתה במצותיך האמנתי. וזהו אם בחוקותי תלכו. כי חק הוא גזירה בלי טעם. ואח"כ ואת מצותי תשמרו ל' צוותא בסימא. ועשיתם אותם. אתם תעשו אותם כדאי' במדרש שכאילו הוא עשה את המצות והתורה נקראת על שמו כי בתחילה נקראת תורת ה' ולבסוף נקראת תורתו. כיון שזכה לחיות להשפיע על ידו חיות להעולמות הרי הוא כאילו הוא תורה ומצות שלו. ונתנה הארץ יבולה. הארץ הידוע. ועץ השדה יתן פריו עץ השדה ג"כ כידוע. והשיג לכם דיש את בציר. תשיגו בחי' דיש עד שתגיעו לבחינת בציר: ספר בית אהרן

עוד בפסוק. אם בחוקותי תלכו כו' במדרש חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. כשהייתי רוצה ללכת לעסקי היו רגלי מוליכות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות : אמר כי העושה דבר עפ"י חוק בלא טעם זאת היא העבודה גמורה ואינו נפסק. וזהו אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו. ל' צוותא. ע"י שתלכו בתורתי בחק. תבואו לבחינת צוותא. ועוד דיבר בזה. ולכך כתיב תלכו. כי הרגלים הוא דבר שאין לו טעם. וזהו חשבתי דרכי הייתי מעלה אותם במחשבתי. והפעולה מזה. ואשיבה רגל"י אפילו בחינת רגלי"ם. אל עדותיך. ל' עדו"ת מרמז על המוח והמחשבה. ועוד אמר. חשבתי דרכי. שצריך כ"א שיהיו דרכיו חשובין בעיניו כל עובדא ועי"ז ואשיבה רגל"י ל' רגילות. אל עדותיך. והבן: ספר בית אהרן

חודש אייר

ו) הנה גם מתנת הבאר ניתן לישראל בחדש הזה חדש אייר [סדר עולם רבה פ"ה]. הנה הוא ג"כ מטעם המבואר לעיל סימן ד' ה' שהחדש הזה הכנה לתורה, והנה הבאר מסוגל לידיעת והשגת התורה, וידוע מה שעשה מרן האריז"ל לתלמידו מהרח"ו זללה"ה ששט עמו בספינה ונתן לו לשתות מימה של טבריה ממקום הכברה בים ששם הוא הבאר ואמר לו שבזה יהיה לו לב מבין וידיעה והשכל ברזין דאורייתא [פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א], ואגב באתי להודיעך מה שהקשו הקדמונים מפני מה צוה הש"י לעשות זכר לעננ כבוד [סוכה י"א ב'] ולא צוה לעשות זכר למן ובאר, נראה לי הטעם מבואר בפסוק בסוכות תשבו וכו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים [ויקרא כ"ג מ"ב], רצ"ל מתנת ענני הכבוד היה תיכף בחדש ניסן בהוציאו אותם מארץ מצרים, וכתיב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך [דברים טז ג], על כן מחוייבים לעשות זכר לעננ כבוד שהיה תיכף בעת צאת בני ישראל ממצרים, משא"כ מתנות באר ומן זה לא ניתן להם עד חדש אייר.

ז) מלחמת עמלק היתה בחדש אייר [סדר עולם רבה שם]. כבר כתבתי לך אשר החדש הזה מסוגל להכנה לידיעת התורה, הנה כאשר רפו ידיהם מן התורה ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים [שמות י"ז ח'] (אשר רפו ידיהם כמשארז"ל [סנהדרין ק"ו א']), הנה ידוע עמלק הוא מבחינת הדעת דסט"א [זוה"ק ח"ב ס"ה ע"ב] כאשר כתבנו במקומו, הנה בחדש הזה שהוא מסוגל להכנת ידיעת התורה (כאשר נרמז הצירוף של החדש יתהלל המתהלל השכל וידוע), כאשר רפו ידיהם אזי בא עמלק שהוא הניגוד הדעת דסט"א, וצוה משה ליהושע להלחם עמו שהוא מזרעא דיוסף דכתיב ביה בכור שורו הדר לו [דברים ל"ג י"ז], והחדש הזה מזלו שור, כל זה נ"ל והמשכיל ירחיב הדברים.

ח) התחלת בנין בית המקדש הראשון היה בחדש אייר [מ"א ו' א']. הנה החדש הזה הוא מוכן ומסוגל לידיעה כמו שנרמז בצירוף השם השכל וידוע, ומן הידיעה יש הכנה לעבודה, ואמר דוד לשלמה דע את אלקי אביך ועבדהו וכו' [דה"א כ"ח ט'], על כן בחדש הזה יסד שלמה יסודי בית המקדש מקום העבודה. ספר בני ישששכר

עוד אמר. אם בחוקותי תלכו כו'. עם כל החוקים צריך האדם להתהלך. כי יש עולם שנה נפש וכל אדם יש לו עת וזמן על העולם כי כל העולם והזמן והנפשות כולם נבראו בשביל האדם וצריך האדם עם כל הדברים שילך תמיד בהם:

ונתתי גשמיכם בעתם. מפרשים צדיקים אתן הגשמיות שלכם בעתם. ונתנה הארץ יבול"ה ההובלה שלה. כי כל הדברים השייכים לעבודת הש"י צ"ל תחילה אתערותא דלתתא. ואח"כ ועץ השדה יתן פריו. עץ הוא ניקח מהקב"ה עץ חיים היא למחזיקים בה. ותומכיה מאוש"ר א"ת מאושר אלא מראשו. תומכיה. אילין תמכין דאורייתא. ויתן עץ השדה פריו מלמעלה: ספר בית אהרן

או יאמר ונתנה הארץ יבולה, ירמוז בזה לתחיית המתים שיהא אם ירצה ה' אחר שיבוא העת הטוב לקיבוץ הגליות ונדחי ישראל במהרה בימינו ואחר כך יהיה תחיית המתים. וזהו אומרו ונתנה הארץ יבולה, היינו הגופים המובאים אצלה להיות קבורים בתוכה תתן הארץ אותם בחזרה ויחיו במהרה בימינו אמן. ועץ השדה יתן פריו, היינו הנשמות הקדושים אשר שם הוא מקור ושורש של נשמות ישראל והבן כל זה היטב: ספר אוהב ישראל

ואשבור מוטות עולכם יוכל להיות הפירוש. אני אשבור ההטיה של עולכם. ר"ל אשבור הדברים שמטים אתכם מעולו של מקום: ספר בית אהרן

פרקי אבות

בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד. פי' מה הוא התלמוד שצריך האדם ללמוד כל ימי חייו. לומר פי' זה צריך האדם ללמד לעצמו בכל דרכיו שיהיה גם הוא ביכולתו לומר ג"כ העשרה מאמרות. והמ"י: ספר בית אהרן

לזכר עולם יהי' צדיק
הרה"ק ר' שלמה בהרה"ק ר' מרדכי מזוועהיל כ"ו אייר תש"ה
יסוד שביסוד – ר' שלאָמקאָ זוועהילער זיעוכי"א

בס"ד יצא לאור מחדש ספרי "אוסף הגליונות על התורה ועל העבודה" ד' חלקים, {שנת תשס"ט, תש"ע, תשע"ה, תשע"ח}, וספר "באר היטב" מכמה שנים

יוצא לאור ע"י מכון בית צדיקים - שידלוב סטאשוב
A project of Cong. Tiferes Zvi - Mailing address:
714 Park Ave Lakewood NJ 08701-2025
chizuk@chizuk.info ברשות ובהדרכת גדולי התורה
לקבל הגליון, בלה"ק ובענגליש "באר היטב", או שיעור באידיש, וכן להקדיש גליון לזכות, לרפו"ש, לע"נ או לזכות את הרבים - אחב"י ביותר מד' אלף מקומות בעולם קע"ה כ"י להתקשר להנ"ל, ידידכם נפתלי הירצל גאנצווייג
Contact us to dedicate etc. received by thousands globally